

Hela Människans grunddokument om barn och ungdom

Hela Människans stadga anger den ideologiska basen för verksamheten och organisationens struktur. För att förstärka grundsynen har Hela Människan beslutat att ta fram ideologiska grunddokument.

Idén med grunddokument är att de ska fungera både som en källa för inspiration och riktmarke att ständigt förhålla sig till när verksamhet planeras eller utvärderas. Grunddokumenten ska normalt ha en livslängd på ca 8-10 år i organisationen. De innehåller därför inte någon handlingsplan, eftersom de konkreta åtgärderna kan se olika ut både utifrån tidsaspekten och var i landet man verkar.

Under senare år har barn och ungdomars ibland mycket utsatta situation uppmärksammats genom det arbete som Hela Människan bedriver i hela landet. Huvuddelen av arbetet är emellertid inriktad för och med vuxna. Barnens behov i dessa utsatta familjer blir oftast inte tillräckligt uppmärksammas av vare sig oss eller myndigheterna. Genom att ta fram ett grunddokument om barn och ungdom vill vi att all verksamhet i Hela Människan uppmärksammar barnen, vilket inte nödvändigtvis behöver betyda att en ny verksamhet ska starta utan snarare att den befintliga verksamheten genomsyras av ett barn-ungdomsperspektiv.

Dokumentet är antaget av Hela Människans stämma i maj 2001.

Inledning

Hela Människan bedriver tillsammans med sina huvudmän socialt arbete på kristen grund. Detta berör i hög grad barn och ungdomar, främst indirekt genom kontakter med deras anhöriga och deras uppväxtmiljöer, men ibland även direkt.

Med det här grunddokumentet, som är skrivet med utgångspunkt i organisationens ändamål, vill *Hela Människan* tydliggöra barnens och ungdomarnas perspektiv i verksamheten och vårt ansvar gentemot dem.

I texten inkluderar begreppet ”unga” både barn och ungdomar. Begreppet ”barn” finns dock kvar i texten på några ställen när sammanhanget så kräver. Någon definitiv gräns uppåt dras inte, även om det främst är unga under 18-års ålder som texten syftar på.

Uppgift

En del av *Hela Människans* arbete riktar sig direkt till utsatta unga och unga i utsatta situationer. *Hela Människan* har här en av sina viktigaste uppgifter. Genom en hög medvetenhet om dessa unga människors behov och ett aktivt arbete för att stärka dem i deras situation, kan vi hjälpa till att undvika mycket lidande och på sikt även skapa ett bättre samhälle.

Organisationen har en tyngdpunkt i det stödjande och rehabiliterande arbetet bland vuxna, men det förebyggande arbetet bland unga är en mycket viktig del. *Hela Människans* verksamhet ska utformas med unga människors behov och möjligheter tydligt i åtanke och, med en formulering från tredje artikeln i FN:s konvention om barnens rättigheter, sätta barnens bästa i främsta rummet.

Grundsyn

Hela Människans ideologi utgår från den kristna tron på Gud som skaparen, frälsaren och livgivaren. Diakoni är något mer än allmän humanitär verksamhet. Källan är Jesu frälsningsverk och motivet en lyhördhet för människors utsatthet och den kristna uppmaningen till ansvar.

Jesus Kristus sätter barnet i centrum och lyfter fram det som förebild. Han pekar också på vårt särskilda ansvar gentemot dem som är små. En sådan attityd i Jesu efterföljd får konsekvenser. Jesus kan hjälpa oss till ett radikalt perspektivbyte, att se världen underifrån, ur de ungas och de utsatta människornas perspektiv. Det betyder att vi faktiskt bygger samhällen och kyrkor utifrån ungas perspektiv och att vi ser och reagerar på orättvisor, eftersom de så gott som alltid drabbar de unga hårdast. I evangelierna skymtar inte bara unga människor som svaga och utsatta, utan också som starka och självständiga. Ett exempel är bebådelsen: Gud valde Maria, som var tonåring, att bli mor åt Jesus. Ett annat är berättelsen om pojken som kom till Jesus med sin lilla matsäck, som sedan räckte till flera tusen.

Ungas utsatthet idag

Vi bär alla ett barn inom oss och vet, att ett samhälle som tar väl hand om sina unga är ett bra samhälle för oss alla. Även om de flesta unga i Sverige mår bra – i de flesta jämförelser hamnar vi på en topposition – så finns också utsattheten.

Ungas hälsa och välbefinnande har undergrävts de senaste decennierna. Den utsatthet som vi ser hos allt fler beror inte bara på individuella förutsättningar och problem, utan har även ett samband med samhällsklimatet.

Överallt finns unga som saknar en vuxen att lita på, kamrater att umgås och utvecklas tillsammans med. De saknar också ett samhälle, en större gemenskap, som är beredd att ta emot dem och ge dem en plats som de kan fylla. Livet blir präglad av stress och ett sökande efter trygghet i konsumtion och prestation. Frågan om alla människors lika värde ryms inte och rädslor för det annorlunda och avvikande bearbetas inte och resulterar i exempelvis mobbning. Många av dem som hamnar snett i livet, har tidigt på olika sätt försökt signalera till omgivningen efter hjälp, men ingen har haft förmågan eller viljan att svara.

Grundvärderingar

1. Guds avbild

Vi tror att människor är skapade till Guds avbild. Från det vi föds tills dess vi dör uppstår vi samma bestående värde. Egna eller andras handlingar kan varken lägga till eller dra ifrån något till detta värde. Det är förbundet med själva vår existens, och precis som livet har det sin grund i och är en gåva från Gud själv.

2. Lika värde

Varje ung person – oavsett kön, funktionshinder, etnisk, religiös eller social bakgrund – är en gåva till mänskligheten, med lika rätt till kärlek och omsorg, och med lika rätt till en plats i gemenskap och samhälle. Unga har samma värde och samma rätt att bemötas med respekt som alla andra. Det bemötande de får påverkar deras självkänsla och fortsatta liv.

3. Ungas väl – de vuxnas ansvar

Unga är genom sitt beroende till sina föräldrar och andra vuxna särskilt sårbara. De vuxna är ansvariga för att en balans mellan frihet och gränser upprätthålls som gör att de unga upplever trygghet och kan utvecklas harmoniskt. De unga kan aldrig hållas ansvariga för de villkor under vilka de växer upp. Även ungas generella livsvillkor är vårt gemensamma ansvar.

4. Viktiga relationer.

Barnets viktigaste relation är den till föräldrarna. Ingen kan fullt ut ta deras plats. Oavsett om det är föräldern eller någon annan person är det viktigt att få knyta an till en kärleksfull och pålitlig vuxen. Det är en förutsättning för den unga människans andliga och känslomässiga utveckling.

5. Gemenskap

Vi människor är beroende av gemenskap. Endast i relationer till andra kan vi få vårt värde bekräftat. Endast i relationer till andra kan vi träda fram och bli synliga för oss själva och varandra, få identitet och också växa och utvecklas. Var och en av oss har, oavsett ålder, ansvar att efter förmåga och resurser räcka vår hand till våra medmänniskor och erbjuda gemenskap.

6. Ungas förmåga till diakonala handlingar

Liksom evangelierna också betonar unga människors styrka, ska även unga människors förmåga till diakonal handling lyftas fram. Unga ska inte vara passiva mottagare för diakonala handlingar utan även subjekt med förmåga att själva uttrycka tro i diakonal handling.

I sex punkter kan de värderingar sammanfattas som ska ligga till grund för och vara riktninggivande för arbetet med unga i *Hela Människan*. Deras syfte är att vara verktyg för reflektion över arbets- och förhållningssätt. Förhoppningen är att dessa punkter ska leda till samtal och diskussioner bland alla som arbetar inom *Hela Människan* samt nuvarande och blivande samarbetspartners.

Riktlinjer

Vilken roll och funktion kan *Hela Människan* fylla för att minska ungas utsatthet?

Genom sina lokala enheter och kyrkornas församlingar och barn och ungdomsarbete finns en bred bas och en stor räckvidd.

Möjligheten att ta initiativ som faktiskt leder till förändringar så väl för enskilda unga som för ungas position i samhället är relativt sett stora. *Hela Människan* kan tack vare sin nyckelposition, med kontakter med flera olika samfund och omfattande samhällsliga kontaktytor, se till att kunskap och engagemang sprids och förökas. *Hela Människan* kan också – genom att exempelvis driva en teologisk reflektion internt och externt – lyfta fram konsekvenserna av ett perspektiv som betonar unga människor.

När man i organisationen vill lyfta fram de ungas perspektiv innebär detta att arbetet med barn i dysfunctionella familjer betonas och att det förebyggande arbetet förstärks. Ett gott förebyggande arbete kan se väldigt olika ut. Särskilt viktigt blir att komma fram till vilka arbetssätt som just passar det egna sammanhanget. För att kunna behålla den uthållighet och kraft som det förebyggande arbetet kräver, behövs ständig reflektion och samtal om arbetets inriktning och samarbete med andra aktörer. Om båda perspektiven, det långsiktiga förebyggande arbetet och det direkt stödjande, ska rymmas i arbetet, behövs tydliga prioriteringar och en realistisk uppskattning av de resurser som finns.

Det är viktigt att *Hela Människan* i sin verksamhet uppmärksammar vikten av en medvetenhet om att ojämlikheten mellan könen får konsekvenser av utsatthet. Flickor och pojkar har inte alltid samma behov och vi bör sträva efter att i vår verksamhet tillgodose båda könen intressen.

Unga som lever med dubbla kulturella tillhörigheter är en annan grupp som bör uppmärksammas. Även om det finns anledning att vara försiktig med generaliseringar, så är i allmänhet dessa unga mer utsatta än unga med hela sin bakgrund i Sverige. *Hela Människan* bör lyssna till dessa unga och deras familjer, och se till att erbjuda dem en plats i verksamheten.

Organisationen behöver finna möjligheter och former för ungdomar som är intresserade av socialt arbete på kristen grund att engageras och utvecklas som förebild för andra barn och ungdomar. Den strävan som finns att involvera fler diakonalt intresserade och diakonalt verksamma unga människor, med särskild tonvikt på arbetet unga till unga, ska stärkas.

Hela Människans arbete bland unga människor ska bygga på och bedrivs utifrån kunskaper om ungas utveckling och behov. Arbetssätt och arbetsmetoder måste ständigt omprövas i förhållande till praktisk erfarenhet och aktuell forskning. En viktig uppgift för *Hela Människan* är att förmedla sådan kunskap vidare.

Hela Människan ska:

- Arbeta med att förebygga barn och ungas utsatthet genom att stötta och inspirera de kristna ungdomsförbunden att i sina verksamheter rikta uppmärksamhet på faktorer som påverkar ungas utsatthet
- söka anknytningspunkter i den verksamhet inom de kristna ungdomsförbunden och *Hela Människans* huvudmannorganisationer som möter ungas utsatthet
- sträva efter att samarbeta även med andra icke-kyrkliga organisationer med verksamhet som möter ungas utsatthet
- driva opinion för att dessa ungas bästa tas tillvara i samhället i stort
- verka för att specifika behov och olika grupper av ungas perspektiv lyfts fram
- sträva efter samarbete med barnens familjer samt vara ett stöd för föräldrarna och andra för barnen viktiga personer
- i sin verksamhet sträva efter att möta varje barn där det befinner sig i mognad och utveckling
- bedriva verksamhet ”med” unga snarare än ”för”. De unga ska uppmuntras att ta ansvar för sig själva och sin situation